„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку, **уториком** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се од сваке врсте 6 нов оваких ситних слова, а за жиг се плаћа 30 новч. сваки пут.
За „**Приисслано**“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе„ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 56. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 13. АПРИЛА 1897. **ГОДИНА XXXII.**

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Што тражите живога међу мртвима? Није овде, него васкрсе. Смрћу — смрт победи!

И ако је невин био; и ако је свима и свакоме добра желео; слепима вид давао; немима говор, глухима слух. И ако је болесне лечио: губаве чистио: мртве ускрсавао и пуно других доброчинстава напаћеном и потиштеном човештву чинио... И ако се за себе најмање бринуо само да људе спасене види — ипак није свима добар био!...

Нашла се шака људи, која је рекла да је демагог; рекла: да је немирник и бунтовник и — развратник!.. Рекоше и не порекоше те бриговође: да заводи миран свет; да подрива постојећи благи поредак; да из врће закон и — хоће да га обори! .. А беху то власници и угњетачи, силници и изелице, који се бринуше једино за себе и за трбух свој да га тове. И о другима водише бригу, али толико само, колико да их у потиштености својој одрже — да их јаче и силније могу тиранисати!

Па шта урадише?...

Савет учинише. Бога и Спаса човечанског ухапсише. Заушкама га ударише. Трновим га венцем окитише. И најзад га на смрт осудише — на мукотрпну смрт. Распеше га на сраман тада — данас частан крст. И клинцима га приковаше; жучи заложише, оцтом напојише и копљем га бодоше... И сва природа промени се од страха и грозоте, гледајући Спаса где на крсту тако поруган виси!

Али, ко ће да Бога распне?! Ко ли ће идеју — спасоносну идеју да поруга?! Па зато ходите, да Спаса човечанског прославимо. Та то је Бог наш, који нам је смрћу својом бесмртност даровао!..,

*

И гроб је примио тело Христово...

Али кривци се и гроба бојаше. Запечатише га и стражом поседоше. И тек што помислише да им је уздрмани положај опет успостављен — у исто време жене објавише, да у гробу никог нема и да се жив не налази међу мртвима. Не стражите га и — не тражите га!... *Христос васкрсе!* — кликнуше мироносице. И широм света трећи дан одјекну да је смрт — смрћу побеђена, да је спасоносна идеја васкрсла...

Христос васкрсе!
Ва истину васкрсе!
Васкресење твоје! Христе Спасе, анђели славе песмом на небесима, удостоји и нас на земљи, чистим срцем да те славимо!“ ...

* * *

Христос васкрсе, Србине мој; Христос васкрсе! ... Слуга твој духовни ево хити, да те још једном речи поздрави на данашњи дан. Чуј ме дакле, миљениче мој!

Свака нова идеја, свака — која је човештво учила, да позна *Бога* свога у свој чистоти божјој: била је у све векове од власника и угњетача гоњена и мрцварена. Мрачњаци и силници ови, нису знали другога начина, да своје нечовештво прикрију и себе на површини одрже — него су вазда спасоносне идеје проглашавали за развратне; гонили су их и апсили; судили их и уништавали, да се више не појаве.

Па, што је вековима бивало, тако ти је то, роде мој, и данас. Обазри се око себе само. Погледај и у најближу близину своју и — ти ћеш се очито уверити о вечитом понављању вековних догађаја.

Али застани ту још мало, застани српски сине. Слуга олтара твога, хоће да те упозори још на нешто. Завири само дубље још у те догађаје и — ето, ти ћеш угледати још једну вековну истину. А та ти је истина осветана баш у данашњем светлом дану, у васкрсу Христову, који ти тако веселим срцем прослављаш паћениће мој. Освештана ти је истина та у дану данашњем, који ти намени Бог за утеху, да како не клонеш духом, соколе сиви. Дао ти Бог дан овај, да познаш небесну надмоћ, која сваку гоњењу и апшену, суђену и мрцварену племениту идеју оживљава и до светлог васкрса доводи; дао ти га је, да се очито увериш: *да после сваког гоњења и апшења; суђења и мрцварења долази Ускрс — најсветлији дан, сваког понижених и потиштеног обличаја божјег!* То ћеш још прозрети и угледати у тим догађајима јуначким, роде мој ... Но када то будеш у очима имао, па погледаш на данашња власначка недела у љубљеној домовини и цркви својој, и ту видиш, да хоће силници лепи језик и дично име да ти потру; цркву и веру у васкрслог Бога разверe; школу твоју и твога поколења да понизе до оруђа свога; вековне тековине у томе животу да пониште — онда знај и то, дични и поносни роде мој, да је то прелаз само да до васкрса дођеш! Знај, Србине тужни, да још није крај вековним идеалима твојима. Знај да је то само претеча дана, у коме ћеш, заједно са васколиком војском небеском, пониженима и посрамљенима силницима чистим срцем завапити —

Христос васкрсе!
Ваистину васкрсе!

* * *

Под Фрушком Гором.

Смирени слуга олтара народног
Константин.

ДРУГИ, АГРАРНИ, МЕМОРАНДУМ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ.

(Од нашег извештача).

Беч, на велики четвртак 1897.

За прошли божићни број „Заставе“ био сам у стању да вам пошљем у целости онај први босанско херцеговачки меморандум изасланика српско-православних црквено школских општина, који се једино бавио просветним неприликама у Босни и Херцеговини, и изнео у каквом се потиштеном стању налази онде српска православна црква и српска школа, како је прогоњено српско име и језик и запостављено ћириловско писмо, и доказано је да је у оном погледу сада горе но што је било под Турцима, те се свему томе лека тражило, нарочито пак у том правцу, да се дозволи изасланицима свију српско-православних црквено-школских општина, да се што пре могу у Сарајеву састати, како би једноставно и коначно уређење своје црквено просветне автономије својевољно и самостално спровести могли.

Познато је, шта је после тога свега било и како је тешком муком допрьо глас те депутације до самог престола.

Но сада шаљем вам за ускршњи број цењене „Заставе“ извештај о *другом*, новом босанско-херцеговачком меморандуму, управљеном на цара Франц Јосифа I. који је пре неки дан овде предан.

Тек што су чланови прве оне депутације, после скоро двомесечног бављења у Бечу приспели својим домовима и онде од свога народа неописаним слављем и одушевљењем дочекани и поздрављени, појавила се у Бечу друга, сасвим нова депутација из окупираних земаља, из сасвим других људи, у сасвим другој ствари, тако да ове обе депутације никаква, ни личног ни стварног додира ни свезе не имађаху.

Јер прва депутација имала је чисто културну и народносну страну у виду, док је ова друга депутација дошла била да се потужи на неуређене, зле земљопоседничке и земљорадничке, *аграрне* прилике и молила је, да се већ једном ова рана на телу Босне и Херцеговине коначно и коренито излечи.

Када овоме додамо то, да ни Мухамеданци нису у тим несрећним земљама задовољени, ге морају да се јатомице селе из њих, онда заиста настаје питање:

Ко је управо задовољан у Босни и Херцеговини?

Шта је уређено и унапређено у тим земљама?

Одговор гласи: *нико* и *ништа!*

Аустро-Угарска добила *је привремено* од Европе овлаштење да уђе у те земље и да њима управља, а нарочито да уреди оне зле земљопоседничке и земљорадничке прилике, које су их држале у непрестаној трзавици и изазивале буне и устанке крваве, који су за собом вукли европске комешаје и ратове.

И на велику срамоту Аустро-Угарске мора се данас после двадесетгодишње окупације најпоузданије тврдити, да њени управљачи нису кадри били да одговоре својим дужностима, нису се показали способнима ни достојнима повереног им европског мандата, те је дошло време, да Европа заиште од њих рачуна.

Или зар то није највећа срамота за Аустрију, када је малена Србија одма у *првој години умела и знала* да коначно уреди аграрне прилике у оним новим крајевима, које је извојевала од Турске, а које су биле истоветне босанско-херцеговачким, — док то *Аустрија ни за двадесет година није умела и знала да учини!!*

* * *

А сада, да вам саопштим нешто више о овој другој, аграрној депутацији.

ПОДЛИСТАК

СМРТ СМРЋУ — ГРОБ ВАСКРСОМ...

Легенда ускршња

1897.

.. и умре, и васкрсе Господ — и вазнесе се у висине небеске, недогледне, веројавне!

Тебе, што се одеваш виделом ка' одећом;

Тебе, што рођењем Твојим васија свету видело разума;

Тебе, што служитељи звездама звездом Твојом научише се клањати се сунцу правде, сунцу истине, сунцу слободе:

Тебе гледаше мртва, на́га изрод јеврејски, ју̑дански, са сионици римски — где висиш на крсту разапет, венцем трновим крунисан!..

Сунце с ви́са свога потече хитом с Истока на Запад — да не види на крсту страдалника Господа: сунце помрча, земља се затресе, васиона задрхта; тама оте мах... од часа по̑дневна до вечерња.

На мукама го̑рким изда'ну мученик велики —

изда'ну усти слако̀реки, благословни — жучи заложен —

изда'ну усти златоусти, богословни — оцтом напојен..

праштајући тужиоцем, мучиоцем и свем' свету грешноме.

Алилуја!..

Него, јаче видело од помрчења: јаче видело разума од таме глупости — јаче сунце правде од це̑рне неправде ... и би, и јесте, и биће!

Господ се јави силан с Истока, славан од Јерусалима. Из гроба камѐна, запечаћена — васкрсе Господ; крст засија часни сјајем рајским у зору, сунцу на рођају!

И двери Јадове се поломише, и окови робовљи се покидаше — слобода се вијну сунцу правде, истина ослави виделу разума.

И скру̑шене жене мироноше обрадоваше се, јутру на уранку.

И престрављени ученици-апостоли охрабрише се дану на осванку трећи дан — и кликнуше радосни:

Христос васкрсе!

Ваистину васкрсе — јѐкну с гроба Христова.

И ваистину васкрсе — одјѐкну вртом Гетсиманским.

И ваистину васкрсе — о̀дби се јѐк са Голготе, са ви́са мученичког.

И ваистину васкрсе — оде поклич широм света, ви́сом васионе ... од Истока до Запада, с Југа на Север.

И ваистину васкрсе — јѐкује, вѐкујте ... ћа до измак и свѐта и вѐка.

Христос васкрсе!

* * *

Веро моћна, веро силна, да дивна-ли си баш са — Васкрса... ма и с најблеђег освитка магловите вечности!

Кад састави лето и година; студен лѐдну убије сунчев жа́р: радује се мравак озебли пролећу; ра̑дује се цвет обамрли нову процвату — ва̑скрсу.

Самрт гони живот од искони; колевку ковчег мртвачки: це̑рни гроб бѐли — свет...

Ипак, човек смртан радује се вечности — вером у васкрс.

И страдалник на невољи радује се рајској радости — вером у васкрс.

И злосретник у тавници радује се прошћењу оног света — вером у васкрс.

И јунак, бранич народа свог, радује се бесмртности — вером у васкрс.

И народ кукаван, поробоћен, радује се слободи златној, крстодâној — вером у васкрс...

Бѐли дан гони це̑рну ноћ, једно за другим, широм, колом око сунца, васионом немереном; видело затире мрак, васкрс самрт — самрћу!

Умом својим и разумом, даром божанским, човек смртни диже се у висине васионске; где га разум изда, вера га прихвати па занесе у светове рајске, бескрајне...

И човек створи дела бесамртна, и остави након себе помен дуговечан — за узор покољењу потоњем;

и дела та вековечна свѐтле нараштајима, с колена на колено — звезде преходнице ноћи тавној; и подижу из низинâ у ви̑с племена дробна, из обамрлости у живот народ раскома дан — *целину* незраздељиву унапредак.

Слога и слобода загрле се, мука с васкрсом, и чудеса ства́рају: крѐпе народ у дни тѐшке, од умора да не малакше; очеличѐ народ у зле годе, у ропству да не очаје; изводе народ из робља на слободу — из гроба у васкрс.

Да, моћна-ли си, веро, баш са — Васкрса!..

* * *

Од Видова до Васкрса ја помињем гробље Косово — и Милоша, прву веру и потоњу, и с њим Вука, веру прву, неверу потоњу; ја помињем крст Косовски на Голготи српској, и велики Петак, дан косовски, страдални.

На том гробљу на Косову, на том крсту на Голготи — народ српски растргнут је, крна Душанова у венац се трнов Лазару прометла.

И народ му̑чи муке Христове три, четири века; и народ, у гробу сахрањен — васкрс чекаше три, четир столећа...

Раздвоји га, растроји га крст и полумесец; раздроби га на комаде сила и морија; растури га у сва четир ветра — од исхода сунцу до захода, са подневља на поноћ; разједе га зло и горе неслога с Косова!...

Израиљ нови и Израиљ стари — да чудне-ли слике и прилике!

Претешко земљерадничко стање, одавна је побуђивало босанско-херцеговачки, ратарски сталеж, *кмешове*, да траже заштите и помоћи код самог цара, када тога код земаљске власти никако не могоше да нађу, — но сви им труди беху узалудни. Калајеви жбири и шпијуни све су то знали да спрече.

И сада се спремаху ратари, (кметови) да пошљу у Беч велику депутацију те су морали у тишини поверљиво да купе потписе за пуномоћ својим изасланицима, као и да прикупе сву грађу за своје тегобе и жалбе.

Но шпије и жандари процуњали су то, и почели су да хватају и затварају најуплivниje и најугледније кметове, тако су затворили Остоју, Игњатију и Ђурђа Самарџију из села Турјака, Глигу Шестића, Мијаила Бабића, Милу Матавуља и Глигу Цвијића из Грбаваца, Марка и Јована Аџића из Кијевца и још многе друге. Те тако једва њих четворица са једним делом градива за тегобе и са пуномоћи од пет стотина потписа из разних села и кнежина, у тајности изнесоше душе преко границе и тешким напором без довољних средстава, пола пешке докотураше до Беча. Док су овде у Бечу нашли згодну личност, која познаје њихове прилике, и док је из њихових података и по њиховим извешћима састављен њихов аграрни меморандум, и удешен за предају, прошло је близу десет дана, за које време се изасланици, као неуки људи ни макли нису из своје собице у четвртом спрату „Хотела Рабла“ на Флајшмаркту, злопатећи се свакојако, јер су по босанским приликама имали основа да се плаше и страхују, да ће их Калај, ако за њих дозна, онако у тајности несвршена посла отпремити њиховим кућама, где би их дочекали „добри“ жандари, да их на својим меканим рукама однесу до Зенице.

А када је већ њихова аграрна споменица потпуно готова била, настала је нова брига, нов посао. Одоше на Лазареву суботу у министарство Калају, да се преко њега јаве за аудијенцију цару, — но он их не хтеде пустити предасе, већ их је испитао један чиновник, који их је прибележио, и рекао, да ће их сам Калај извести пред министра, само нека му донесу молбу, које они и обећаше за прошли уторак (цветне недеље), којег је дана давао цар последњу аудијенцију пре свога путовања у Русију.

Не слутећи добро, решили су се чланови ове ратарске депутације, да пре у торника чине даље кораке, ма да су се већ у суботу пријавили били у министарству за аудијенцију, а како је сутра дан у недељу био први дан католичког Ускрса, то су у понедељак отишли опет у министарство са готовом споменицом својом, но ту нађоше затворена врата, рекоше им, да због Ускрса неће бити Калај у звању. Видећи, да тако неће на време моћи доћи до циља, одоше одавде у дворску канцеларију с молбом, где изнесоше, како су се већ у суботу јавили у министарству, те сада хоће и овде то да учине и да поднесу за времена своју споменицу. Овде их подробно испиташе, прибележише и упутише, да се сутра дан, на дан аудијенције раније у јутру обрате преко министра. Тако и учине, но кад у уторак у јутру, а њима у министарству рекоше, да морају чекати до једног сахата по подне, јер пре их Калај не може примити, и не поможе ништа, што су изнели, да тиме не могу тога дана доспети у аудијенцију цару, јер ће онда већ доцне бити.

Тако је и било, у један час примио их је Калај, врло хладно и зловољно, и рекао им, да је за аудијенцију већ доцне, али када су већ на цара управили аграрни тај меморандум, то нека га однесу у дворску канцеларију.

Шта је остало друго да чине овим пећеницима, већ морадоше отићи да оставе молбу у дворској канцеларији, јер даље овде у Бечу чекати не могоше, а идућа аудијенција биће тек 3-ћег маја по повратку цареву из Русије.

Истога дана био је сам Калај у аудијенцију примљен од цара, — и по свему се види, да је у дворским круговима врло неугодно примљено то шиљакање и изигравање депутације, јер је та друга депутација сама по себи већ јасан знак, да је велико незадовољство завладало у окупираним земљама под Калајевом злосретном управом.

У Калајевом министарству су се ужурбали, преко телефона радили са дворском канцеларијом, и најзад је за бављења депутације у дворској канцеларији један чиновник званично прешао из самог министарства у дворску канцеларију у истој ствари. Депутација је у два маха тако била у дворској канцеларији и свагда је више од по сахата пробавила; толико су је испитивали, и најзад када су дознали каквим напором и жртвама доспеше до Беча, то још по вишем налогу дадоше целој депутацији путна трошка, за миран повратак својим домовима и још им је обећано, да им неће ништа бити, и да ће се наредити земаљским властима, да их не гоне због њихова доласка у Беч. И тако ће Калајевим сувише ревносним чиновницима одузета бити могућност, да искале своју жуч над овом другом депутацијом.

Из свега овога се може видети, да над Босном и Херцеговином почиње полако други ветар да душе, који је противан досадашњем — Калајевом.

О самој садржини меморандума јавићу вам опширније, чим тачно сазнам; за сада јављам само, да се у њему опширно црта зло земљорадничко стање и доказује, да је оно много горе, но што је било под Турцима, те се моли што брже и коначно решење аграрног питања.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Наступила су тешка времена по живот у опће, а посебно по наш српски и автономни живот. Борба народна свела се на врло уске границе, јер нас власници потискују са свију линија и тачака, одакле се управља и уређује, и зато се наша борба у главном ослања на јавна гласила која подржавају свест народну и спремају народ за будућност.

Кроз тридесет и једну годину испуњавала је „Застава“ своју дужност у најширем обиму, не презајући ни у најгорој материјалној невољи својој од својих љутих душмана, који су свагда, а данас као највећма наперили све своје стреле, да је утамане. Гледајући у прошлост њену, смело ево тврдимо, да је „Застава“ била од увек јунак над јунацима у борби за потиштена права и слободе народне.

Ту свету дужност своју врши она и данас, а вршиће је с поносом и даље.

Пред нама су судбоносни догађаји у *политичком, у економском и у автономном животу*. „Застава“ чисти оружје, да смело и одлучно ступи у борбу на свима овим пољима и линијама.

Данас, кад на Балкану букти рат између Турака и Грка, „Застава“ ће доносити најновије брзојавне вести са бојнога попришта и стараће се, да своје читаоце што боље о свему извести.

Кад то рекосмо, онда још на почетку нове четврти молимо наше штоване претплатнике, да своју претплату обнове.

А на своје пријатеље и једномишљенике с поуздањем апелујемо, да нам набаве *нових претплатника*.

У Новом Саду, априла 1897.

Уредништво и администрација „Заставе.“

ПЕТРОВДАНСКИ САБОР.

Сваки час очекује се, да ће се и са званичне стране признати и објавити, да је наш народно црквени сабор одређен *за Петров дан*, јер сад признају ту нашу тврдњу коју смо ми први објавили још од пре месец дана, и они кругови, који стоје близу извору и који су нашли за потребно, да до сад крију праву истину о сазиву сабора.

Избори за сабор ће према томе пасти баш око Видова дана, а то никако није време, кад нема пољске радње, као што је то нагласио Банфи у угарском сабору.

Тешкоћа за слободан избор посланика лежи већ у томе. Кад се уз то дода насилничко разрешење неких црквено-школских опћина, као карловачке, вршачке и других, па онда беспримерни атентати на „црквену свест“ многих бирача у разним опћинама — тешкоће су већ до сад силне, а од сад, и што ближе изборима и сабору, биће их — судећи по досадашњим наговештајима — и више. Народ је спреман да одржи те ударце, што му их спремају непријатељи његови у крилу саме автономије и непријатељи изван автономије, али за то малаксати неће. Што жешћи притисак тим јачи отпор. Народ је јак, да претрпи и Јудин пољубац гује, што је у недрима гаји, али му је јасно као сунце, да ће иза автономног великога петка синути светли васкрс, — победа његова!

Птице злослутнице почеле су да намећу нашем народу своју жељу, да ни како и не буде сабора о Петрову. Разлог им је за то, рђаво расположење угарске владе према нашој автономији. Они би на тај рачун, да оставе наше ствари да теку, како теку. Бојазан зар од владе гони их, да трпе нередовно стање код автономних власти; добро им је зар, да се ништа не обнавља у автономном строју, да редовне послове извршују у ванредним приликама нередовни органи автономни; да се ни мало нове крви не долије у наш малокрвни автономни живот.

Разумемо њихово мудровање. Отворени пријатељи народно црквене автономије не смеју бегати с белеге, не смеју се плашити громопуцателних речи. Ако не смеју да приступе градњи „јединственог статута“, за то не смеју све напустити да иде, како иде.

Понављамо: Народ неће попустити ни једне јоте од досадашњих стечених права и слобода, али за то он треба сабора, и он га захтева, јер у много прилика до сад кварио се автономни строј, многи зупци и копче попустили су и попуцали, а још доста уља треба да се доспе у жижак автономије наше.

Темељ је автономији добар ударен, али се није дозидало што треба. Има установа, које су на сабору донесене, а до данас још нису потврђене. Има установа, које су у автономији потребне као кора хлеба. Непријатељи народне автономије хоће тој потреби да доскоче „јединственим статутом“; хоће на рачун непотпуности установа да унесу у тај један органски статут убилачка одређења за досадашње живе установе. То је оно, што се не сме допустити и против чега се мора најжешће одупрети.

Петровдански сабор има пред собом први и први задатак: *Да посвршава све редовне послове своје, тако, да автономни строј може без застајања и запињања наставити свој рад даље. После тога дужност му је, да гради поново оне установе, које нису до данас потврђене и које нису до данас изведене, а без којих се не да замислити једна потпуна, целокупна народна автономна зграда.*

Избори за сабор су нам врло близу. Ни часа не часимо, него се озбиљно спремајмо за борбу!

Радикал.

АУСТРО-УГАРСКА И РУСИЈА.

Кад се оно узбунио народ, због слабо и никако заштићених својих права и слободе своје, због насиља турског, због неуважања обећаних реформама, реда и поретка на *острву Криту* — нико није ни помишљао на то, да ће једно мало острво да узбурка васколику Европу велику, да зада таку и толику бригу, целокупној дипломацији европској, па најзад и самим владарима свих великих европских држава.

Мислило се, да ће ти немири на Криту неко време потрајати, а за тим на један озбиљан миг европске дипломације, утишати се и да ће ствари и опет почети да теку својим даљим мирним током.

Али не би тако.

С једне стране сад већ тако слаба

Израиљ стари поби своје пророке путовође, на крст разапе спаса — Месију свог;

Израиљ нови поби своје будилнике васкрснике . . . Ох, ено вам крст тополски, крст которски, крст у Кошутњаку!

Израиљ стари у Мисиру — у порабоћењу страдавао. Израиљ нови у земљи овуд обећаној — у поништењу злопати Израиљ стари у стôници Давидовој — траг му се затрьо. Израиљ нови у стôници Душановој — на мукама издише! . . .

Призрен-граде царев, Прилип-граде Марков, Косово поље тужно — јôј, жалосни сте и данас, о Варкрсу. Пећи, стара патријаршијо, Грачаницо, Високи Дечани — плач матере божје плачете и данас, о Васкрсу!

Још Србину тамо, од Косова суди Пилат-Мекалија — кри́ву, што је жив; још Србину тамо између Ане и Кајафе фанарске олтар свети у Голготу . . .

Још по гробљу, по Косову, гази нога орјатска; стопе Лазаре́ве, Милошеве, Косовке девојке — натапа крв мученика, од Косова и данас, о Васкрсу —

још полумесец засењује часни крст косовски! . . .

* * *

Али . . . Васкрс-дан је — радујмо се!

Васкрсу српском — свесрпском, надајмо се!

Слогом у тај Васкрс уздајмо се!

Ено, Видов дан летошњи у походе справља се Ђурђев-дану овопролећном; бêли Орô са Врачара и Небојше у гости ће бêлом Орлу под Орљи Крш, под Ловћен,

братски да се загрле, руку под руку да се ухвате — јунаци да потеку заједно: онамо, онамо за брда она . . .

заједно да се састану на причест у Грачаници — на учест *освете* Косова.

Свêтли духови с оног света: Карађорђе и Данило и међ' њима Михајило — праштају крв своју; сва тројица благосиљају васкрс српски, свенародни . . .

Из гробова им, са крстова им — васкршу тежње им големе, жеље им живе — зачета дела велика.

Мисô њихна погинути неће!..

Небом свеци завојеваће, и Ђурђе и Виде —

Ђурђев-данак Видов-дан свој чека . . .

Видов-дан Косово ново . . .

Косово поље Васкрс српски —

смрћу смрт да савладају — гробом Васкрс тај да извојују.

Сури орли, сив соколи — вољни да сте лêту и на̀лету: на гавране вране, на копце грабљивце!

А помоз' Боже и Васкрсе — лêпа славо оно видовданска, лепша славо, ово ђурђевска!

Ох, ала се тамо на Истоку сунце зажарило; ох, ала се небо црвени — тамо на Југу! Диже се отуд оркан-олуј, севот му́ња, и грмљава и ломљава — е да Бог да, те на добро буде, на боље испадне! . . .

Крст и полумесец — ено, међдан дêле. Крст тражи браћи својој слободе и правде — полумесец робљу окове.

Скрстируке-крстовоји ини, грдосије силесије света, полумесец држе да још не падне, не раздроби се — ширишаке-грамзљиве: ко пре од њих да уграби *срце свêту* Царев-град, и јабуку цар-Костадина!

Страхота је голема: и данданас крст да полумесец подупире!

Грехота је цр̂на пред Богом: и данданас јагње-пасху Христову не́ман турска да коље курбан бајрам свецу Мухамеду!

Срамота је гр̂дна пред светом: и данданас бацати нафору псима азијским; гурнути у нехат јагње-пасху Христову — крвиждни вук да прождире . . .

данас, где измичу крају лета и године тисући другој: откад се роди свету сунце правде с висина Истока, рођењем његовим васија свету видело разума — видело истине ванђеоске, видело слободе хришћанске!

„Мира ради . . .“ божем, подносе лицемери тамо вечити, обесни немир злоће: покољ људи и народа од немани турске, толика века —

на срам и ру́гло свем свету хришћанском, свем свету озореному, осијаному сунцем правде, просветљеному виделом разума . . .

И баш синци цар-Лазара, Југ-Богдана и Милоша, потомци Косовски, трпе онуд муке мученичке — *праве голгошске*. На мукама крстаним Србину тамо свет се — цр̂ни а не бêли.

безаконе Јуде-силесије не васхотеше разумети — ни доселе!..

Авај, јаде, мичи ми с душе — *Васкрс* је! И Господ с небеса љуто пострада на земљи, и умре го̂рко — и *васкрсе славно!*

И остави пример и наук свету, и на̀д и уздање баш у Васкрс и — страшни суд божи, *најправедниј!*

Слава дуготрпљењу Твојему, Господе и страдању и умирању и васкрсењу!

Смрћу самрт сатр — гробом васкрс ослави!

Да васкрсне Бог и распу се злотвори његови, и да беже од лица његова, који мрзе на-њ;

као што нестаје дима, да их нестане; као што се топи восак од лица огња: тако да погину грешници-зликовци од лица божија —

а праведници-пећеници да се развеселе... и пропевају:

Христос васкрс!

Ваистину васкрс! . . .

* * *

У *Новом Саду*, уочи Васкрса, 1897.

Александар Сандић.

Турска, немоћна да удовољи жељама критскога становништва и захтевима европске дипломације уваћањем реформама и стварањем бољег и праведнијег управног система на Криту; с друге стране ватрена жеља Грка, да у часу те тако очевидно показане слабости и немоћи Турске, ослободе своју једнокрвну браћу, учинише, да се немири на Криту не само не утишаше, него се и по другим областима балканског полуострва раширише и изазваше отворен рат између Турске и Грчке.

Оваки развитак догађаја на Балкану — на коме две трећине великих сила има по нешто за себе да тражи — није годио и не годи, ни једној од великих сила европских. Једнима од њих не годи с тога, што се из ових догађаја врло лако може да излеже општи европски метеж, а оне нису раде, да ради буди каквих догађаја на Балкану, где оне немају шта да траже, проливају крв својих војника; другима опет с тога, што ни једна од њих не сматра, е је овом приликом куцнуо згодан час, да се приступи к остварењу оних политичких умишљаја, које је свака од њих себи замислила специјално у погледу самога Балкана. И отуда долази оно живо заузимање целокупне европске дипломације, да подржи још за неко време интегритет Турске; отуда она срџба против Грчке и њеног држања у данашњим приликама на Балкану, осим тога блокада Крита и отуда с једне стране претње Грчкој, да ће бити уништена, с друге Турској, да ће бити раздробљена, ако по савету европске дипломације не уседе с миром.

Али, како развој самих догађаја показује, не помогоше ту ни савети ни претње великих сила, јер немири бише крунисани *турско-грчким ратом* и сад судећи по журби *најстаријег* европског владара Фрање Јосифа I., који се спремио, да се још данас, на Ускрс, крене на пут у *Петроград*, да врати походу *најмлађем* владару европском и судећи по часу и времену, у коме се то догађа, велики страх од могућег европског рата, као да није покренуо само целокупну европску дипломацију на поновну најживљу делатност, него он ево сад на то гони и саме поједине владаре европске.

Наш краљ се дакле диже, да врати походу рускоме цару. Немачки цар међу тим похитао је, да се пре тога пута састане с краљем нашим и посаветује о пуно озбиљној ситуацији времена данашњег.

Па чему се надају од овог пута они, који му придају тако велику важност по политичку?

Једни су мишљења, да ће се овим путем ујамчити општи мир на дуже време. Наш краљ је, вели се, човек од увек мирољубив, а уз то сада стар, те ће свим својим силама да настоји на томе, да до општег европског рата поводом догађаја на истоку не дође, и постараће се о томе да се пронађе начин, како да се ратујуће странке што пре утишају, рат прекине, а затим сачува интегритет Турске и да се како год у овом сад већ крвавом развоју догађаја на једном делу Балкана не сударе интереси Аустро-Угарске на Балкану са интересима Русије.

Али ко ће данас да очува интегритет Турске? Ко још данас може да верује, да Турска може да се препороди? Ко још данас верује, да ће она кадра бити реформама да се преобрази? Ко још данас верује у снагу Турске и способност њену, да ће — ако овом приликом и победи Грке, као што се то у опште мисли — моћи и у будуће да побеђује и одбија своје нападаче на Балкану? Ко још данас при овако трајавом, трулом и жалосном унутрашњем стању Турске верује у дужи живот Турске? Ко још данас, при постојећем руско-француском, српско-бугарско-црногорском савезу под покровитељством Русије, и још увек постојећем „Drang nach Osten“ у и може да верује, да ће се и после турско-грчког рата за дуго хтети мировати на Балкану и да се при поновним немирима интереси Аустро-Угарске и Русије на Балкану неће сударити? Па ко најзад може да верује, да ће се у часу, кад грчке и турске ратничке пушке грокћу и топови ричу, моћи тако лако и брзо да спрече „догађаји на Балкану, који су у току?“

Што се пак тиче мишљења других, да ће пут аустро-угарског владара у Петроград уродити плодом, услед којег ће да се напусти руско француски а створи руско-немачко-аустријски савез — ми верујемо, да Немачка, која се до сад по некадашњим речима Бизмарковим бојала „само бога и више — никога“, не жели данас у рат уплести са силном Русијом, а још мање је на то војна наша далеко слабија држава; ми верујемо, да данашња сила велике Русије импонује целокупној Европи; ми верујемо, да је данас Немачка војна да потпомаже Русију у тежњама њеним на Балкану а Аустро-Угарска, да се споразуме с њоме у подели појединих балканских покрајина; ми верујемо, *да су Немачка и Аустро-Угарска војне данас да склапају савез са Русијом* — али не верујемо, да ће Русија било из кога разлога, хтети да прекида сад већ добро учвршћене пријатељске везе међу собом и Француском; не верујемо, да ће Русија кога хтети пустити, да се шири и башкари по појединим покрајинама балканским, кад она ни сама не жели ни за саму себе ни коју покрајину на Балкану; не верујемо, да ће баш у данашње дане Русија хтети раскидати постојеће своје савезе за љубав нових; данас, кад се под њеним покровитељством уз постојећи руско-француски савез, склапа на Балкану нов савез — савез српско бугарско-црногорски.

И та нам вера казује, да од руско-немачко-аустријског савеза неће бити ништа, док ће међутим савез руско-француски и српско-бугарско-црногорски учинити, да ће кад тад било, кад се турска царевина, која се налази у распаду своме, буде делила, доћи на Балкану под покровитељством силне Русије — сваком своје, а по свој прилици, да ће по том тако стање да наступи и по осталим деловима велике Европе.

Путу нашег краља у Русију, дакле, може колико хоће да се придаје значај и са гледишта ујемчавања европскога мира и са гледишта обнављања некадашњег тројецарског савеза — ми према напред оцртаном стању и положају на Балкану а тако исто према односима, који данас постоје међу европским државама никако не можемо да верујемо да ће похода немачког цара нашем краљу и нашег краља рускоме цару — доиста да ујамчи за дуго европски мир, а још мање ће моћи ожи вотворити тројецарски савез.

⊙

Слика са бојног поља.

На овој страни нашега листа доносимо са неколико потеза бојно поприште.

Главан бој води се данас на грчком земљишту у *Тесалији*. Турска је главну своју војску упутила тамо и цел јој је, да отме престоницу Тесалије, *Ларису*. Јуче су јављали брзојави, да је *Тирнова*, која лежи до $3^1/_2$ сата хода од Ларисе пала Турцима у руке и да се турска авангарда појавила већ на домаку Ларисе. Доцнији брзојави поричу, да су Турци заузели Тирнову и јављају о жестоким бојевима у околини. Цариградски брзојави хвале се, да Турци продиру, а Грци узносе свој успех. Толико је јасно, да су Турци заузели *Мелунски кланац* и спустили се у тесалијску долину, што се може узети као успех. Грцима се мора признати, да се боре с неописаним одушевљењем, јер турска сила, ако и није двојином јача од грчке, она је добром трећином јача од ње. И кад најновије вести из Цариграда јављају, да је турски ратни савет закључио мобилизацију од 40.000 војника, онда се види, да су Турци наишли у Грцима на јаче момке, него што су мислили. Но и Грци нагло мобилизују и шаљу својима помоћ.

У нашим најновијим брзојавним извештајима држимо да ће бити поузданијих вести, но што их до сад имамо.

У *Епиру*, на западној страни бојишта, води се бој на турском земљишту. Тамо грчке лађе бомбардују *Превесу*, прешли су реку *Арту*, потисли Турке, па како се говори заузели *Филипијадес*. Турци узмичући руше и пале сва она места, која морају да оставе Грцима у руке

У *Македонији*, на турском земљишту, такође су продрли Грци према *Дамаси*. Ако Турци отму *Ларису*, онда је грчка војска код Дамаси, оцепљена од остале војске и како се Турци надају, морала би се победоносна грчка војска од Дамасе повући натраг. Међутим, питање је, неће ли се та грчка војска разделити у мање чете и покушати, да дигне устанак у целој Македонији. У опће Грци у Македонији још нису показали права успеха, али ако отпочну четовања по Македонији и дизање устанка у оним крајевима, могло би се десити, да се победоносна турска војска од Ларисе врати натраг, Изгледа да и Турци узимају ову могућност у рачун, кад наређују мобилизовање четири нова кора.

Један део грчке флоте упловио је у *Солунски* залив и бомбардовао је *Платамону*, *Нефтокарију*, па како јављају и *Катерину*. Пронео се глас, да је та флота почела бомбардовати чак и *Солун*, но та се вест није обистинила. Где је главна снага грчке флоте у овом тренутку, то се још не зна, а турска флота до сада није у ратним водама помолила ни барјака. О турској флоти говорило се до сад, да је тако неспремна и слаба, да се ве сме нигде појавити. Међутим, најновије вести тврде, да се та флота ипак кренула из Цариграда, па се поговара и то, да јој главни део грчке флоте, који до сад није ступио у бој, иде на сустрет.

О најновијим променама, које се буду десиле на бојном пољу, известиће наше читаоце брзојави у додатку:

РАТ ИЗМЕЂУ ТУРСКЕ И ГРЧКЕ.

Вести са бојног поља јављају о врло жестоком и крвавом боју. Грчки телеграми веле, да Грци потискују Турке, турски извори опет јављају, да Турци продиру напред. Из овога се види, да се бој бије са неједнаким успехом и да су Турци наишли на јачи грчки отпор, него што су мислили. Међу тим опште је мишљење, да ће Лариса пре а после Турцима пасти шака.

У Епиру међутим Грци са леђа још бомбардују *Превесу*, а Турци опет са леђа *Арту*.

Вести, које стижу са бојног поља ове су:

Лариса. У Дамасу бије се крвав бој, али нема дефинитивна успеха. Кланац, што отуда води у Тирнаву и Ларису, Грци очајно бране. У околини се образују слободне чете.

Лариса. На целој линији води се ужасна борба, али се још не примећује знатнија промена. Подробнијих вести нема, те и посланици великих сила не знају ништа позитивно.

Цариград. По вестима са бојног поља заузеће Ларисе је већ близу. Ово сведочи и то, што је султан, *Шеиф Изет беја* именовао за шерифа Ларисе. Русија је одрекла помоћ Грцима, што живе у Турској. По свој прилици ће Француска да узме то на себе.

Лариса. Становништво је већ отишло из Ларисе. Турци су отели Дамаси, а село Филипијадес су сатрли.

Лариса. Турци бомбардују Паремо непрестано.

Атина. Више посланика су брзојавили *Дељанису*, да по мишљењу виших офисира, још нема никакве опасности. Позиције турске још нису најсигурније. Грци у Лариси траже појачање, јер су грчки војници изнурени услед непрестаних турских напада. Помоћ је већ на путу. Атински гарнизон од 2500 људи отишао је у *Воло* у прошлу среду. Дворска стража и 250 жандара отишло је у четвртак за четама.

Лариса. Код Дамаси бије се поново бој, али са променљивом срећом. Грци се боре очајно Редовну војску потпомажу слободне чете од више хиљада. Број позваних резервиста износи 25.000.

Цариград. Овамо стижу врло невероватне и сваковрсне вести. Посланици великих сила не знају ништа извесно. Мисли се, да ће Лариса скорим да падне. У султановој палати мисле, да се после заузећа Ларисе не иде даље, него да се ограничи само на обрану. Али из Тесалије Турци неће на поље, док Грци не напусте Крит. У овом смислу се очекује одлука министарског савета.

БОЈНО ПОПРИШТЕ.

Атина. Наследник престола *Константин*, телеграфисао је краљу. У свом брзојаву врло одушевљено се изражава о грчкој војсци и вели, да су сви путови, којима би Турци могли да се провуку у Тесалију, концентрисањем трупа осигурани. *Више шта не могу јавити, тако завршује наследник, јер се и сам борим.*

Лондон. Едем паша иште помоћ од бар 40.000 људи. Султан је већ наредио, да се из Азије доведу 40.000 Турака, али да се ови употребе само за обрану оних позиција, које се налазе око бојнога поља.

Беч. Заједнички ратни министар аустро-угарски предузео је, да скорим мобилизује 13. и 15. војни кор. За мобилизовање потребне спреме, чине се врло грозничавом брзином.

Париз. Саветовања Русије, Аустро-Угарске и Немачке, изазвала су у Лондону велико огорчење.

Лондон. Из *Петрограда* јављају, да је руска влада озбиљно саветовала *словенским државама на Балкану*, да се све држе строго *неутрално* према турско-грчким сударима. Посланици српски и бугарски уверили су царску владу, да ће се поступити строго по том саветовању. — „Тајмс“ вели, да високи кругови у Петрограду много симпатишу према грчком краљу Ђорђу и његовој краљевској породици, али не и према грчкој влади. У политичким круговима држи се да би најбоље било, да се Турској допусти, да ова окупира Тесалију до старих граница од пре 1881. године и то за време, док Грчка не опозове своје трупе са Крита.

Цариград. У султановој палати су нестрпљиви, што Едем паша већ до сад није ушао у Ларису. С тога се шиље на бојно поље *Гази Осман Паша*, некадашњи бранилац Плевне.

Лариса. Код *Ревене* и *Мати* бије се бој непрестано. Код Мати су Грци жестоко се одупрли Турцима. Ту се бије и наследник престола. Множину турске коњице одбила је грчка артиљерија, тако, *да су силни Турци измрцварени, услед чега су Турци на мах прекинули напад.* После боја, добили су Грци знатну помоћ.

Лариса. Путови што воде у Ларису, пуни су бегунаца из пограничних села, оваца, коња и магараца. У Лариси је све поседнуто. Храна је одмерена, а болнице пуне. Траже се болничарке и лечници ранари.

Цариград. Издата је заповест, да се журно предузме нова мобилизација. Султан на предлог министра рата хоће, да војска иде до *Атине.*

Атина. Турци узмичу код *Пентепигадије.* Грци имају од почетка рата до сад 6—700 рањеника. Број погинулих је непознат.

Лондон. Бој код Мати и Ревене је поново продужен. Турски напади су слабији.

Атина. У Епиру су се Турци повукли дуж целе линије до *Филипијадеса.*

Атина. У петак су Грци жестоко бомбардовали са својих оклопњача *Катерину.* Турци су се одавде повукли у унутрашњост. Кад су Грци ступили на обалу, затекли су само једно одојче у колевци.

Рим. „Агенцији Стефани“ јављају из Петрограда, да је Русија предложила, да се на Криту поводом грчко-турског рата, одржи status quo. Силе су усвојиле овај предлог.

Лариса. Говори се, *да се Турци ареко мелуског кланца повлаче према Еласони.*

Београд. По неким вестима, *српска је влада изјавила, да ће Србија уздржавати се од акције све дотле, док се не буду додирнули и угровили њени интереси.*

Политичке новости.

Аустрија. Новоименовани начелник града Беча др. Карло *Луегер*, уведен је у звање своје у прошли уторник. Ово се догодило на врло свечан начин. На кућама — изузевши Ринг — виле су се многобројне црно-жуте и црвено-беле заставе, а пред варошком кућом се искупио још рано изјутра силан свет. Становништво је позвано, да тога дана у вече осветли прозоре, нашто су се неки још у подне спремили били. Пре почетка свечаности, отишао је подначелник *Најман* по царског намесника *Килмансега*, који је за тим Луегера заклео по пропису. Килмансег је за тим у говору свом опоменуо Луегера, да савесно врши своје дужности, да се стара нарочито за индустрију и економски развитак и да на уму држи старе традиције. Луегер је за тим у подужем говору захвалио намеснику, што га је потврдио и изјавио, да ће се трудити да свему савесно одговори, што се од њега очекује. Нарочито ће вели, *бити тумач хришћанских осећаја* и трудиће се, да потпомогне што више индустрију и трговину. Даље вели, да ће као Немац остати веран свом немачком народу, али ће настојати, да се савесно врше све дужности према љубљеној домовини. За народносну борбу вели, да се у овој на жалост доста војевало, али она не сме тако далеко да иде, *да смета уважању друштвених реформа. Народносна борба не сме, да се употреби у корист једне странке.* Говор му је бурно поздрављен. После свечаности, отишао је Луегер у двор, да захвали цару на потврди, где је, како говоре, врло милостиво примљен.

*

Србија. Новоименовани српски посланик на цетињском двору, ђенерал *Вемировић*, стигао је у прошли уторник на Цетиње.

— Српски краљ полази на Цетиње у петак 18. (30.) априла.

— Из Париза јављају, да је бивши краљ Милан у прошли четвртак био код француског министра председника *Ханотоа* и руског посланика *Моренхајма* и да се с њима подуже саветовао.

— Изванредни турски комисар за умиривање Старе Србије, *Тевфик паша*, дао је ухапсити мајора *Ејуб* Ефендију, што је допустио, да се повреди српска граница и отпустио је више чиновника, који су трпели насиља Арнаута над хришћанима.

— Бивши регент Јован *Ристић* предлаже у „Српској Застави“, да се у Цариград пошље изванредни српски посланик, који би радио на томе, *да се Србима учине концесије.* Мисли се, да Ристић хоће, да се *Милан* пошље као такав у Цариград. Сви листови су против тога.

— У ствари *скопљанске митрополије* отпочета је поновна дипломатска акција. Српски посланик др. Владан *Ђорђевић*, потпомогнут од црногорског заступника *Бакића* тражи поново од турске владе, да ова реши споменуто питање у смислу српских жеља. Руски посланик *Нелидов* својски потпомаже ову акцију.

— Старо-Србијанци и Мађедонци, који живе у Београду, држаће сутра на Ускрс митинг, на коме ће да протестују због непризнавања српске народности у Старој Србији и Мађедонији.

*

Немачка. Бугарски кнез *Фердинанд* на путу свом у Шверин, свратио је у *Берлин*, где је у уторник био код немачког цара у аудијенцији читав сахат. Овој походи кнеза бугарског приписује се политичка важност. После подне тога дана био је подуже код државног секретара у министарству спољашњих послова *Марша ла.* Мисли се, да се кнез тужио на велико спремање *Румуније* на бугарској граници и казао, да ће у случају даљег спремања Румуније и он учинити потребне спреме против Румуније. По неким вестима, Румунија се за то спрема, да спречи упад Бугарске у Мађедонију у случају побуне тамо.

— У дворским круговима говоре, да ће цар *Вељем* ићи у *Петроград* у мају. С царем ће да иде и царица. Путоваће по свој прилици лађом. Појединости овога пута још нису дефинитивно одређене.

*

Италија. У прошли четвртак извршен је атентат на краља *Хумберта*, кад је овај око $^1/_2$3 сах. по подне са својим ађутантом возио се на тркалиште. Неки беспослени ковачки калфа, Пијетро *Ачиарито*, покушао је да ножем прободе краља, али му то не пође за руком. Краљ је продужио свој пут и на тркалишту је бурно поздрављен од света. Атентатор је ухапшен.

Мили народе српски!

Црква и школа је данас у нашим рукама, кукоељ је истребљен — будућност је наша, и ми учинисмо све што нам можно би, приложисмо сваки по могућству и своје новчане прилоге, примисмо и од Тебе врли народе српски подарену нам милостињу, и све то нам не би доста, већ бесмо принуђени, да с тешком муком стечену земљу школског фонда од 27 ланаца продамо — па једва исплатисмо 4 годишња оброка од 18.907 фор. 92 нов а остао нам је још овогодишњи оброк од 4726 фор. 98 нов. која је свота месеца јуна о. г. платива.

Наше је српско становништво које једва до 1000 душа мало и велико броји — у великој оскудици, црквена је општина сирота, земље више на продају нема, изворе је своје све исцрпила, а рок се ближи и опасност нам велика прети.

Зато се и опет на тебе „Племенити народе и родољубе српски“ с превеликим болом у срцу обраћамо и молимо — помози брату у беди и невољи, не остављај да се туђин твојом рођеном дедовином дичи, јер нами баш та опасност прети, пружи нам и овај последњи пут твоју дарежљиву десницу, притеци нам по могућности, твојим милодарјем у помоћ, да светињу нашу која сад у питању стоји спасемо, па да уздвигнутом главом рећи можемо „сребро и злато дајемо, али цркве не“ чим ћемо и опет доказати, да Срб још живи, да је јунак.

Из одборске седнице српске прав. црквене општине држане у **Мехали** (код Тамишвара) дано 9. (21.) фебруара 1897.

Милан Игнија с. р. перовођа. **Јоца Павловић** председник.

Милан Гавриловић с. р. потпредседник.

Књижевност и уметност.

Изишло је из штампе: **Паметно „Назаренство“** (II. књига). Садржај је: „Правила земљорадничке задруге“ с тумачењем од Јаше Томића. Књига је 71 страна, а цена јој је 20 новчића. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.

Главни одељци у књизи ови су: *Да се још боље споразумемо. — Правила „зедмлорадничке задруге.“ — Сравњивање разних правила „земљорадничке задруге“. — „Како да почнемо?“*

Вести из места и са стране.

Црногорски конзулати. Има изгледа да ће Црна Гора за кратко време установити своје конзулате у Трсту, на Реци, у Одеси и Напуљу.

Српски владика у Скопљу. Ове недеље ће св. синод у Цариграду решавати у питању о постављању српског епископа у Скопљу.

Оснивање земљорадничке задруге. Студија Јаше *Томића* изнесена у „Паметном Назаренству“ потакла је на више страна у овостраном Српству наш народ на оснивање земљорадничких задруга. У корист оснивања таке задруге приређује српско певачко друштво у Инђији други дан Ускрса у вече забаву са игранком. На забави ће бити присутан и Јаша *Томић.* Пошто су оваке задруге од замашне вредности по напредак и самосталност ратарских кругова, ваљало би да се наши ратари угледају на ове покретаче, те да се свугде оснивају оваке задруге. О значају таких задруга може се сваки боље упознати кад прочита поменуту књижицу „Паметно Назаренство“, од које је сад већ и друга књижица изишла и у њој се налазе правила за земљорадничке задруге и објашњење за иста.

Добротворна Задруга Српкиња у Вел. Кикинди издала је овај завршни рачун за годину 1896. Задруга има 77 редовних чланица; 5 потпомажућих чланица и чланова. Примање за год. 1896. било је: 2493 фор. 58 новч. а издавање исто тако; од тога је издато на одевање сироте школске деце 390 фор. 31 новч., још је уложено у штедионицу 943 фор. а готовина благајнице износи 40 фор. 75 новчића. Главна скупштина ове задруге одржана је у великој дворани црквеног дома 6. (18.) априла ове године.

Турска војена сила. Турска војска има свега 281 батаљон пешака, 197 ескадрона коњице, 169 колске батерије, 62 брдске и јахаће батерије, 19 женијских кумпанија и 15 френских ескадрона, 4 и по батаљона ватрогасаца, 103 топничке компаније за тврђаве, 12 лумбардених батерија, 17 компанија женистара за тврђаве, 1 компанију понтонијера, 4 компаније телеграфске, 23 компаније занатлија и 1 регементу чувара царских ждребаца. Од часништва има у војсци 30 мушира (маршала), 124 ферика (ђенерал-лајтнанта) 204 лива (ђенералмајора) Поморска сила има 42 оклопњаче од којих су 24 торпедне лађе и 17 неоклопњача. Цела убојна сила на тесалској граници износи: 83.250 пушака, 2500 сабаља, 204 топа. Према њој стоји грчка војена сила од 44.000 пушака, 1000 сабаља и 114 топова.

Забава у Мартоношу. Мартоношка српско-православна црквена певачка дружина приређује други дан Ускрса 1897. год. забаву са игранком у корист своје свете цркве. Распоред: 1. „У бој“ од Р. Толингера, пева мешовити лик. 2. Ода „Киселој чорби“, „Чутури“ и „Црвеном носу“ од З. Ј. Јовановића. Приказују Драга Бакалић, Душан Крнајски и Стеван Бандин. 3. „Пркос“ од Станковића пева мешовити лик. 4. „Сутра рано“ од Љ. Собљика, пева мешовити лик. 5. „Школски надзорник“ шаљива игра с певањем у 1 чину од К. Трифковића. 6. Смеса српских песама, пева мешовити лик.

Забава у Чакову. Дилетанти српске црквене певачке задруге у Чакову приређују у понедељак 14. (24.) априла 1897. други дан Ускрса дилетентску представу са игранком. I. део: „Свекрва“, шаљива игра у 1. чину од проф. М. Калића (са дозволом пишчевом.) „Честитам“, шаљива игра у 1 чину од К. Трифковића (са дозволом управе српског народног позоришта. — II. део: Игранка.

Забава у Брчком. Српско православно црквено певачко друштво „Венац“ у Брчком приређује други дан Ускрса 14. априла ове године Беседу са игранком у корист преноса костију неумрлог Вука Стеф. Караџића у хотелу „К цару аустриском“ I. део: 1. „О Вуку Стеф Караџићу“ говори г. В. Ковачевић. 2. „Ђени јади“ од Бајића, пева мешовити хор „Венца“. 3. „Србин сам Србин“ од Хавласа, пева мушки хор „Венца“. II. део: 1. „Зла жена“ весела игра у 3 чина од Ј. Ст. Поповића. 2. „Срби око гуслара“ жива слика, извађају чланови „Венца“. III. део: Игранка.

У Скопљу су турски војници толико напуштени, да већ јавно на сокаку нападају становнике. Ових дана је један војник напао на сред улице тамошњу српску учитељицу и покушао да јој отме сат. Он би то и извршио да му нису спречили мимопролазећи.

Укупна свота добровољних прилога за пострадале од поплаве у Србији износи: у сребру 209.704·86 динара; у злату: 26.834 25 динара; 2145 фор. 24 нов.; 59 фунти стерлинга; 6 марака и 1691 рубљу.

Безверје. У опћини Мађу у барањској županiji пријавило се 120 калвина да иступају из вере и остају безверници. У опћини Ипаћфа ради се то исто.

Страјковање фабричких радника. У Трсту су фабрички радници из арсеналнице „Stabilimento tatrico“, на броју их до хиљаде закључили да страјкују због наднице.

Метеор. Не давно видео се у Босни над Требевићем око 11 сати ноћу красан метеор у ружичастој светлости.

Несрећна операција једног лекара. Неко дете у престоници добије запаљење десни. Дозову лекара који би имао операцију да изведе и окужена места одстрани. У томе дете уједанпут зубима уједе лекара за прст. Отровна крв десни отруји прст лекара и мораде га дати оцећи. Но на томе не остаде. После кратког времена њему букне цела рука као отрована. Отров се тај распростре за тим и на остало тело и данас лекар чека крај своме животу.

Знамените ископнине у Египту. У близини Луксора у Египту ископан је цео ред *сфинга*, који је водио у неки саграђени храм. И сам храм је ископан. Све ископнине су прилично сачуване.

Колико се лудило развија у Француској. У Француској се број луда увећао за 41% за време од 1872.—1888., док је увећавање становништва било незнатно (једва 6%). О томе званични податци износе следеће: Године 1872. било је 39.490 лудих; 1873. 41,064; 1874. — 42.339; 1875. — 42.997; 1876. — 44.605; 1880. — 47.558; 1881. — 52.024; 1888. — 55.587. Као што се види, напредовање је лудила стално, што је олиста жалосно за друштвени живот.

Кратке вести. У Москви је на Цвети о. г., како јављају „Петроградске Вједомости“, у спомен ослобођења српског народа од Турака одслужена величанствена литургија са благодарењем. — Ради оснивања политехничког института у Кијеву скупљено је до сад прилога 858,000 рубаља. — У *Мадриду* је нестало из државне галерије „Прадо“ једне од највреднијих класичних слика сликара Мурила: св. Ана; слици овој вредност је више од 6,000 франака. — Проф. реалке у *Београду Влад. Тишелбах.* приредио је изложбу својих сликарских радова. Изложба је у простор. грађан. касине а трајаће до трећег дана Ускрса. — У *Кашави* ће се подићи завод за поправилиште, тога ради је био тамо повереник надлежног министарства, да испита околности и положај за градњу, на коју цел варош даје 80 јутара земље. — Проф. Кох којег је немачка влада послала у Бомбај да испитује кугу има дневно 120 фор. награде, осим путног трошка. — Код неког сајџије у Цириху покрали су крадљивци из дућана ствари у вредности од 28.000 франака. — Из Беча јављају да је на Алпима пао снег; особито је јако пао на Семерингу. — Суд у Митровици осудио је прошле недеље слугу Марка Фрању из Моровића на вешала, што је убио своју газдарицу. — Пијанисти Падеревском нуде у Берлину за 40 приређених концерата по милијуна франака. — — Бечко позориште у бургу имало је у прошлој години 70,000 дефицита, а дворска опера 50.000 фор. дефицита. — У Брну у Моравској затворили су због крађе једног калуђера из тамошњег капуцинског манастира. При преметачини у манастиру нашли су мноштво покрадених ствари. Доцније се дознало да је калуђер имао љубазницу и њојзи носио многе ствари. — Бански сто у Загребу повисио је Тајсићу, који је покрао апотекара Козјака у Шиду, затвор од две на три године.

☛ Због светлог празника Ускрса излази наш лист у среду.

Иде додатак.

Трговина.

Нови Сад, 12. апр. Пшеница прве каквоће 7 ф. 10—15 н. Пшеница средња 6 фр. 60 до 90 нов. Пшеница лакша роба 6 ф. 30—50 н. — Наполица 5 ф. 50 н. до 6 ф. Јечам 3 ф. 70—80 до — ф. — н. Зоб 5 ф. 10 до 20 н. Кукуруз у зрну 3 ф. 10 н. до 20 н. Маст 60 ф. Сланина сува 60 ф., дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 48—49 н.
„ средњи . . . 46—47 н.
„ лаки . . . . 44—45 н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 26—29 н. по клгр.
Јагњци 5—12 ф. по пару.
Овци . . —— ф. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.
11. априла било је . . . . 3·73 мет.
12. априла било је . . . . 3.70 мет.

Најновије вести.

Са бојног поприштa. У среду је био жесток бој код *Акротири* северно од Тирнаве. Обе стране имале су ужасних губитака. *Гази Осман паша* заменуће Едем пашу, а овај ће већ добити назив *Гази* (победилац).

— Из *Призрена*, *Пећи*, *Приштине* и из области истог имена отишло је на грчку границу 1400 турских добровољаца, а у Јањину ће ових дана отићи 4000. — На висовима око *Тирнаве* бој траје још. — Главна снага грчке треће дивизије код *Арте*, прешла је турску границу и после упорног отпора заузела је *Филипијаду* на реци Луросу. Губитак на турској стражи врло је велики; Грци су запленили неколико топова. — Турци су добили помоћ за нов напад; о овом нападу није познат још резултат. — По вестима из Јањине, неки турски батаљони нису хтели да иду у борбу. — Говори се, да ће командант епирског корпуса *Ахмет Хивзи* паша бити скинут, а на његово место биће именован маршал (мушир) *Фуад* или маршал *Абдулах*.

Грчке оклопњаче отпочеле су у петак бомбардовање *Карабуруна*. — „Тајмсу“ јављају са *Крфа*, да су четири грчке лађе отишле да бомбардују арбанашку обалу до *Валоне*. — Турска је позвала Бугарску као вазалну државу, да опозове из Атине бугарског заступника и да грчком заступнику у Бугарској изда путни лист. Но мисли се, да ће Бугарска као и друге независне балканске државе, остати неутрална. — Грчки краљ мисли да изда на народ ручно писмо. — Позвати су неки позиви од ополченика. — Грчко посланство у Бечу добило је од своје владе брзојавне извештаје о стању на граници Према тим извештајима стање је овако: у Тесалији су грчке трупе са стране од *Ревене* и *Бугаза*, продрле на турско земљиште и отишле против *Дамаси*. — Сви напади турске војске одбијени су.

Са стране од *Грицовали*, грчка војска се усредсредила код *Матиа*. Око ове тачке бори се још од четвртка. Сви досадашњи турски нападаји одбијени су. Турске трупе морале су из *Незера* да се повуку и усредсредиле се код *Дерели*. Ова је тачка јака, а бране је грчке трупе.

Гази Осман паша изаслат је царском иradом на бојно поље, да тамо поступи самостално по својој увиђавности. Оваку пуномоћ *Едем* паша није могао да добије за то, што је млад генерал, те се стога између њега и турског ратног министра стварале размирице.

Брзојави „Застави.“

Стигли 12. (24). априла.

АТИНА. По званичним вестима са бојног поља стање је овако: У Тесалији се не бије бој. Турци се повлаче код *Незера* и *Рапсане*. (Незеро лежи на грчкој граници, северно од Ларисе, а Рапсани југо-источно од Незера. Пр. ур.) Ни у Епиру није било боја са Арнаутима.

ЦАРИГРАД. Посланици великих сила заједнички учинили су кораке код турске владе, да се продужи термин за исељење грчких поданика у Турској.

ЦАРИГРАД. Са бојног поља у Епиру стижу по Турке повољнији гласови. Арбанашки батаљони су с успехом напали на *Крф*. Бомбардовање *Хагинисеранта* (у Епиру према острву Крфу. Пр. Ур.) од грчке флоте учинило је много штете. Све јавне трговине горе. 50 хришћанских бегунаца искрцало се на острво Крф

ЦАРИГРАД. Албанским добровољцима је наређено, да марширају од Јањине у Арту. *Осман паша*, именовани ђенералиин инспектор операционе армаде — отпутовао је на бојно поље.

ЦАРИГРАД. Едем паша гони непријатеља на свима линијама и многи ратни плен пада му шака.

ЦАРИГРАД. „Contimes“ јавља, да су Турци заузели *Тирнаву*. Турској војсци стиже велика помоћ. Успех је по Турке известан.

АТИНА. У супрот повољним вестима из Епира, на надлежном месту сматра се, да је положај опасан.

БУДИМПЕШТА. Министар трговине поднео је угарском земаљском сабору законски предлог у ствари подржављења будимпештанског телефона.

БУДИМПЕШТА. Депутација за квоту опуномоћила председника. да овај позове аустријску депутацију, да се изјасни је ли војна да се упусти у усмена преговарања о квоти са угарском депутацијом и по добивеном одговору ова ће прецизирати своје становиште.

Огласи.

Die Seide ist verbrannt!

sagen die Damen, wenn die betreffenden Kleidungsstücke sehr oft nach **nur 2—3-maligem Tragen** Risse etc. und den Falten bekommen oder „wie Watte“ auseinandergehen; das ist aber kein zufälliges „Verbrennen“ der Rohseide! sondern dieselbe wird **absichtlich**, um die Seide dicker und billiger **erscheinen** zu machen, mit **Zinn** und **Phosphorsäure** überladen, die den Nerv des Rohseidenfadens zerfrißt; man nennt ein solches Färben: „**Chargiren!**“ — je mehr die Seide chargirt werden soll, durch desto mehr **Zinn-Bäder** muß sie gezogen werden, um dieses Gift recht innig **aufsaugen** zu können. Die gefärbte Seide — **das edelste Gespinnst!** — hat also den **Todeskeim** schon in sich, ehe sie auf den Webstuhl kommt!! — Die daraus gefertigten **sogenannten** Seidenstoffe **müssen** nach kurzem Gebrauch wie Zunder reißen, je nachdem die Seide mehr oder weniger chargirt worden ist. — Die teure Robe (inkl. Macherlohn!) ist **total** wertlos. — Muster von meinen **echten Seiden** sende ich umgehend. Die Stoffe werden **porto- und zollfrei** zugesandt.

G. Henneberg's Seiden-Fabriken (k. u k. Hofl.), **Zürich**. 35 12

Ein tüchtiger Detail-Verkäufer

der in der Mode Manufactur Branche gut versiert ist, wird sofort acceptirt. Selber muss der deutschen und croatischen Sprache vollkommen mächtig sein. Offerte sind zu richten an **D. W. Krauss** in Mitrovitz.
174 2—2

Част ми је поштованој публици из места и са стране до знања ставити, да и ове године имам на стовариште

беочинске каје

и продајем

100 кила I. портланд по — — 4 ф. 50 н
100 кила II. роман по — — — 2 ф. 50 н.

Ко узме преко 500 кила у једанпут, добија јефтиније.

Надаље имам **НАДГРОБНИХ КРСТОВА** од мермера и од белог камена, по најнижу цену.

Велимир Радак
„код црвеног петла“ у Митровици
172 3—3 фрушкогорска улица бр. 47.

Моде и мануфактурна радња
АЛЕКСАНДРА ГРИНФЕЛДА
У ВИНКОВЦИ

потребује 2 помоћника који **одма** могу ступити и то: један да је до 25 година стар, из добре припознате школе, а други да је између 18—20 година стар, такођер из добре школе да је изишао, оба помоћника морају потпуно владати српским и немачким језиком. 170 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
СТЕВЕ РАДОЈЧИЋА
У ЗЕМУНУ 171 2—2

потребује једног млађег помоћника.

ПРОТИВ
кашља, промуклости и шлајма
најбоље је средство **Ретијеве** врсте
РЕМЕТЕФЈ-CZUKORKA,
који оне невоље брзо лечи. Може да се добије у свакој лекарници. Цена је једне кутије **30 н.** Цена пет кутија **1 фор. 50 нов.**, које бесплатно шиље

Бела Рети
552 14—15 лекар у Бекеш-Чаби.

Заштитни знак за познавање: господичић пуши и има наочари

Дуванцијама!

„КЛУБ“, најчистији, најтањи, па опет најјачи папир за цигаретле. *Нема у њему ни мало глицерина.* Може се добити свугде и то у патентираном завијутку за 3; у обичном завијутку 2 нов.

Напомена. Од истога папира зготовљавају се и **клуб-хилзне.** 102 10—80

СРПСКО-НИШКОГ ВИНА
СТОВАРИШТЕ СЕ НАЛАЗИ КОД
Ђоке Влаовића-Бељца
У НОВОМ САДУ
Кисачка улица бр. 34.

Вино је прве каквоће, цена је од 100 литара 18 фор. а на више по погодби.

А. Ристић и син (Драговци)
154 5—5 из Ниша (Србија.)

По своме саставу у свету *најчувенији и јединствени* алкало-муријатички и *најјачи угљено-кисели*

ИЗВОР
МИНЕРАЛНЕ ЛОМНИЧКЕ ВОДЕ
У СРБИЈИ

Овај сам извор узео под закуп пре годину дана и уложио сам сву снагу да у потрошњи вода ове врсте заузме и у *Аустро-Угарској* прво место, које по својим особинама потпуно заслужује.

Било би излишно да сам хвалим *ломничку минералну воду*, јер њене изврсне особине врло добро знају гг. лекари и потрошачи, те се она сама собом најбоље и препоручује.

Ко жели имати ову воду, нека се изволи долепотписатом обратити Уједно јављам, да ћу радо дати и стовариште за поједине вароши у Аустро Угарској.

Надам се да ће ова *јединствена вода* наћи многобројну потрошњу у свима круговима Аустро-Угарске, за то и очекујем многобројне наручбине.

У Крушевцу 1897. године.

С поштовањем
129 7—24 **Дим. Петровића син.**

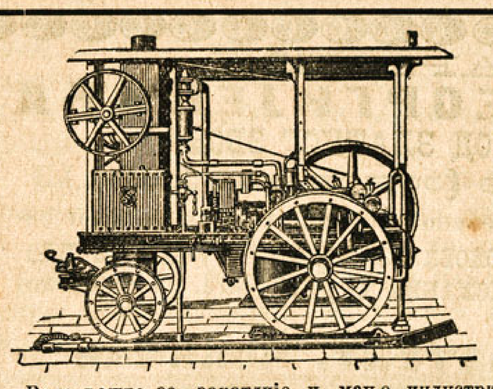

Врло важно за занатлије и мање индустријалце у оним местима где не постоји творница за гас.

Од како је бензин ослобођен од царине, најјефтинија је покретна снага мотор „Оригинал“ Ото Бензин. Нема опасности од ватре и од варница.

Бензин-локомобил „Ото“ је заиста најбољи и најјефтинији строј за земљораднике.

Њему не треба машиниста, не треба ватра, не треба вода, спреман је увек сам да ради.

Ланген и Волф, творница гасних мотора
Будимпешта, VI. Lázár utcza.

Гаранција на дуже време, повољни услови за плаћање. 624 16—18

СВАКО ЛИЦЕ
буде лепо

и остане лепо употребом **идеалних специјалитета за тоалету Карла Рата** и то: прах од љиљана, течно руменило, златни крем, глицерин сапун с млеком, бензое-сапун од маслине, најфинији мириси итд,

У свету чувени **Ратови апарати за масирање лица, апарати за масирање тела ради улепшања** лица 6 фор. 50 нов. а ради одржања здравља, отклањања улога, костобоље, угојености и за масирање трупа и госпођа 4 фор. Проспекти и брошира „Die Hautpflege“ добију се бесплатно од **Карла Рата** специјалиста за неговање лепоте; Wien I. Kärntnerstrasse 14.

Депо у Новом Саду код **Петра Вака фризера и мирисара.** 124 3—4

Госп. Фрагнеру у Прагу!

Част ми је умолити Вас поново, да имате доброту послати 4 боце **изванредног животног балзама**, и не могу Вам довољно захвалити на одличном дејству његовом, јер ме је без употребе каквог другог лека ослободио од тешке столице и шуљева. С тога Вас молим, да ми опет пошаљете тога доброг лека, да бих га могао и другима препоручити.

С поштовањем
Алберт Беранји.
У Њику, бихарска жупанија. Пошта Сарка-Керестур.

Брза и сигурна помоћ!
за оне који пате од стомака и последица од тога

Најбоље и најсигурније средство за одржање здравља, чишћење сокова, као и крви, и за унапређење доброг варења, то је већ свуда добро познати и омиљени

Дра РОЗЕ ЖИВОТНИ БАЛЗАМ.

Исти је брижљиво зготовљен од најбољих и најлековитијих биљака и опробан је код свију тегоба при варењу, грчева у стомаку, немања апетита, киселог подригивања, навале крви, шуљева итд. Усљед тог одличног дејства постао је исти опробаним народним кућевним леком. — Велика боца стаје 1 фор., мала 50 нов.

Хиљадама признателних писама стоје на расположењу.

Опомена! Да би се избегло варање, опомињем свакога, да је свака боца од мене по оригиналном пропису зготовљенога **дра Розе животног балзама** у плавој крутој хартији увијена, и на дужој страни има натпис: „**дра Розе животни балзам из апотеке код „Црног Орла“ Б. Фрагнера у Прагу 205—3.**“ на немачком, чешком, мађарском и француском језику, а горња и доња страна снабдевене су са долеозначеном законски депонованом заштитном биљегом.

ПРАВИ
Дра РОЗЕ ЖИВОТНИ БАЛЗАМ
може се добити само у главном стовариштu произвођачевом
Б. ФРАГНЕР,
апотека код „Црног Орла“,
Праг 205—3.

Zivotní balsám — Lebensbalsam

Све веће апотеке у Аустро-Угарској монархији имају стовариште животног балзама.

Тамо се може добити и

„Прашка“ универзална кућевна маст“

а то је хиљадама захвалних писама припознати сигурни кућевни лек против свију запаљења рана и гризлица.

Иста се са сигурним успехом употребљује код запаљења, застајања млека и код тврдине у женским дојкама кад се одбије дете; код гнојница, мицина, чирева и приштева; код разних рана на прстима, на руци или нози; код тврдина, отока и наточених жљезда; код израштаја и мртве кости и т. д. и т. д.

Сва запаљења, гризлице, тврдине и отоци излече се за најкраће време; а где је већ дошло до гнојења, ту рана за најкраће време и без бола залечи се и зарасте.

Кутија по 25 и 35 новч.

ОСИГУРАНА ЗНАМКА — SCHUTZ — MARKE

Опомена! Будући да прашку универзалну маст врло често подражавају, то чиним сваког пажљивим, да се она по оригиналном пропису само код мене прави. Иста је само онда права, ако су жуте металне кутије, у које је маст увијена, умотане у црвена упутства за употребу (штампана у 9 језикт) и у плавој крутој хартији — на којима је горња заштитна биљега.

БАЛЗАМ ЗА УШИ (СЛУХ)

најопробаније и по многим опитима најсигурније средство за лечење глухоће и да се постигне изгубљени слух. 1 бочица 1 фор. 449 21—26

На умирење и утеху човечанству, које пати од глисте тракаре и болова у желудцу!

Знак.

Јемчим, да се глиста тракара (пантљикара) мојим леком (Granat-Kapseln) сасвим утамани заједно са главом јој врло брзо (за шест минута) без икаквога бола. Исти се лек може **добити прави једино код**

лекарника Јосифа Шнајдера у Решици
(Hauptgasse 26.)

Јемчим, да лек дејствује брзо и сигурно и без болова. Исти не шкоди ни онда, ако случајно и нема тракаре. — Нека ми се назначи старост. — **Лек је повлашћен**. Оригинална кутија заједно са упутством стаје 3 фор. 50 нов. уз наплату у наточ или за готово, било за наше крајеве, било за стране земље.

Тракара се познаје: по бледилу у лицу, мутном погледу, прстеновима око очију, мршављењу, избацивању, језик је обложен, нема глади нити вари а наилази по некад и несита глад, наилазе несвестице особито на таштину, подригивања, оток, киселина у желудцу, љутина, надимање, пролив, пробадање, и други болови у утроби, лупање срца, неправилности у кружењу крви, особито у женских, честе и изненадне главобоље, наклоност меланхолији па и самом самоубијству. Даље имам:

Сантал-лек

који лечи за **8 дана** цурења из цеви за мокрење у женских и мушких без убризгивања и без икакве сметње. Једна кутија 2 фор. 50 нов. — За застарелу бољу стаје кутија 4 фор. с поштарином заједно. Овај је лек **ненадмашим**. Све се то добија једино код **Јос. Шнајдера** лекарника у Решици Hauptgasse 26. 535 15—20

Препарати од сладе ЈОВАНА ХОФА за слабе и болесне.

Јована Хофа
напитак од сладе ради здравља.

За болести у прсима, плућима и желуцу, код рђавог варења, опште слабости као и за оне што се опорављају, напитак је кусан и снажи.

Већ 10 година или још од пре купујем ја од Вас пиво као и друге препарате од Ваше сладе. Сви су ти препарати једини лек, којим се моја жена опоравила. Молим још једну пошиљку

К. Бегнер, Беч, Hofmühlgasse.

Јована Хофа
концентрован екстракт од сладе.

Код катара бронхијалног и у гркљану, као и код застарелога кашља, особито је добар за децу, у које су оболели органи за дисање; врло је кусан.

Ваши су препарати од сладе заиста добар и снажан лек. Молим да ми опет пошљете 5 великих боца концентрованог екстракта од сладе, 1 фунту сладачоколаде и $^2/_2$ кесе бонбона од сладе за прси.

Г. Фишер, мајор у 33. пеш. пук. В. Варадин.

Јована Хофа
здравствена слада-чоколада.

Против слабости, немања крви, раздражености, несанице, слаба проктева. Врло је кусна а и храни, те се може особито успешно употребити код слабуњаве деце и дојиља.

Ваша слада чоколада је најизврснија од свију познатих. Са успехом сам унотребио тај пријатни напитак код кроничног застоја у варењу, бледила и опште ослабелости. **Др. Николај**, лечник у Трибелу.

Јована Хофа.
бонбона за прси од сладинога екстракта.

Добра је против кашља, промуклости, слуви. **Праве бонбоне за прси од сладинога екстракта** могу се по вољи трошити а да се не нахуди варењу.

За чудо сам се брзо опростио опакога кашља помоћу Ваших бонбона за прси од сладиног екстракта.

пл. Цедлиц-Најкирх, Валденбург.

Мојој су жени врло добро дошле Ваше бонбоне у њеиноме кашљу и астматичним боловима.

Буш, свештеник, Вајшиц.

Могу се добити: у Новоме Саду у трговинама код гг. Дицгена, Коде и Стефановића, у Пешти код лекарника Јозефа фон Терека, Királyutcza 12., а и непосредно код

87 7—8 **Јована Хофа ц и кр. набављача Беч** I. Graben. Bräunerstrasse 8.

Ценовнике достављамо бесплатно.

У једној овдашњој
галантеријској, кратке робе и белог еспапа радњи, примају се одма ДВА ПРАКТИКАНТА, Упитати у администрацији „Заставе.“ 176 1—1

Главни добитак евент. 500,000 марака. | **Позив на добитак.** | За згодитке јемчи држава

Позив на суделовање код велике

новчане лутрије,

за коју јемчи држава **Хамбург**; у истој ће се лутрији зацело поделити на добитке

11 милијуна и 349,325 марака.

Ова новчана лутрија по плану има само 118,000 срећака а добици су ови:

Највећи је добитак ев. **500,000** марака.

Премија	300,000 мар.	26 добитака á	10.000 м.
1 добитак á	200,000 мар.	56 добитака á	5000 м.
1 добитак á	100,000 мар.	106 добитака á	3000 м.
2 добитка á	75,000 мар.	206 добитака á	2000 м.
1 добитак á	70,000 мар.	812 добитака á	1000 м.
1 добитак á	65,000 мар.	1518 добитака á	400 м.
1 добитак á	60,000 мар.	40 добитака á	300 м.
1 добитак á	55,000 мар.	140 добитака á	200 м.
2 добитка á	50,000 мар.	36952 добитака á	155 м,
1 добитак á	40,000 мар.	9959 доб. á	134; 104; 100 м.
1 добитак á	30,000 мар.	9351 доб. á	73; 45; 21 м.
2 добитка á	20,000 мар.	у свему	59,180 добитака,

о којима ће се за кратко време **сигурно** решити 7 одељака.

Главни добитак у I. класи износи 50 000 мар.: те се пење у II. класи на 55,000 мар; у III. класи на 60,000 мар.; у IV. класи на 65,000 мар.; у V. класи на 70,000 мар.; у VI. 75,000 мар.; у VII. класи на 200,000 мар.; са премијом од 300,000 мар.; евент. на 500.000 мар.

За **прву клас**, која је званично установљена, стаје

цео оригиналан лоз само	фор.	3.50 кр.
половина оригиналног лоза само	„	1.75 „
четвртина оригиналног лоза само	„	—.90 „

Улози за следеће класе као и тачан списак добитака могу се видети у плану за извлачење, на којем је обележен државни грб; на захтевање разашиљем безплатно о моме трошку исти план.

Сваки суделач после извлачења и **без захтевања** добија од мене **одмах званичну** мапу о извлачењу.

Исплату и шиљање добитака вршим ја директно дотичним интересентима тачно и поуздано,

Наруџбине молим да се обаве поштанском упутницом или поузећем.

С тога сваки нека се налозима обрати одмах јер ће извлачење бити кроз кратко време, — али најдаље до 150 4—4

29. априла о. г. на

Joseph Heckscher,

Banquier und Wechsel-Comptoir in Hamburg.

Лечење лишаја.

Сув, влажан и перутав лишај (шугу) и од њега постали несносни **сврабе**, извесно лечи — па и на онима који се до сад не могоше излечити — **дра Хебра** лек пед именом **sömörhalál** (Hechtentod). Употребљује се с иоља и није шкодљив. Цена му је 6 фор. Шиље га одмах но пријему цене у новцу или у поштанским маркама и то бесплатно и без плаћања ђумрука: **St. Marie-Droguerie, Danzig** (Немачка.) 16 4—5

Рихтеров Анкер-Паин-Експелер
Liniment. Capsici compos.

Овај чувени кућевни лек одржао је пробу и критику садашњег времена, јер се не мање већ од 27 година као поуздан лек употребљује, **и то ублажава болове од реуме, костобоље, разхлађења** и томе сличних патња и болести, да га и сами лекари врло често болесницима прописују. Овај прави Анкер-Паин-Експелер, није никакво тајно средство за употребљавање, но прави народни кућевни лек, који због тога не би требао ни из једне куће да фали. За цену од 50 нов., 70 нов. и 1 фор. може се у свима лекарницама добити. Главно стовариште код **Josef v. Török Apotheker in Budapest**

Код куповања треба пазити, те да се од преваре и штете сачува, треба сваку флашицу која нема на себи ове ознаке (ленгера) и име **Рихтер** да ју врати натраг.

F. Ad. Richter & Cie k. u. k. Hoflieferant, Budapest.

597 42—56

БЛАТНО КУПАТИЛО

РУСАНДА

у Меленци, торонтал жупанији у Банату,

отвара се сваке године 1. (13.) маја а свршава се 3. (15.) септембра и лечи најпоспешније: скрофулозу у свима њеним многоврсним видовима, као: отечене жљезде, кожне болести, запаљење у костима, и т. д., даље реуму, костобољу, заостале отоке после запаљења у зглавковима и жилама, старе ране особито при запаљењу и трулежу у костима; хроничне кожне болести — суве сврабове; невралгије и у опште болове у живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска са свим нова и елегантно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум. Купатила са кадама од цемента и порцелана, лěп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене.

Меленце има железничку пругу која се спаја у В. Кикинди са државном угарском, а у В. Бечкереку са вршачком и панчевачком пругом. У Т. Бечеј, који је $1^1/_2$ сата удаљен, може се на Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа извешћа

167 3—3 Управа купатила.

Рестеурација постоји 200 година.

Важно за Србе путнике.

Умољавам п. т. господу путнике, да обрате пажњу на
ПРВУ СРПСКУ РЕСТЕУРАЦИЈУ
„код белог курјака“
У БЕЧУ

I. Bz. Wolfengasse Nr. 3.

vis-a-vis von Griechische Kirche.

ИСТА ЈЕ СКОПЧАНА И СА ХОТЕЛОМ.

Изврсна пића права српска јела, тачна и брза послуга, цене умерене.

С одличним поштовањем

Тома Даниловић

рестеурант.

149 4 4

Важно за Србе путнике.

Рестеурација постоји 200 година.

НОВОСТ ЗА СРПСТВО.

Најновији број. — Цене умерене.

Велико стовариште енглеских и француских штофова.

П. Н.

Ко жели да има ваљано скројено и особито фино израђено

ГРАЂАНСКО И ВОЈНИЧКО ОДЕЛО

нека се изволи обратити на долепотписаног академско дипломираног самосталног кројача. Досадашње признање мојих поштованих муштерија најбољи је доказ моје кројачке вештине, а трудићу се да сваку ону поштовану муштерију, која ме буде својим налогом почаствовала у сваком погледу потпуно задовољим.

ЈЕДНОГОДИШЊИМ СВОЈЕВОЉЦИМА

стављам до повољна знања, да сваке године путујем **четири пута** у наша већа места. Ако желе код мене наручити војничко одело, молим да ми саопште своје адресе, како би их могао посетити. Ако у ком месту, где обично не долазим, буде више њих, који желе наручити одело, молим, да ми то јаве, па ћу и њих посетити. За укусну, лепу и елегантну израду јемчим.

С поштовањем

63 10— **Младен Петровић.**

Први српски кројачки салон мушког одела у Будимпешти IV. korona herczeg utcza 5. sz.

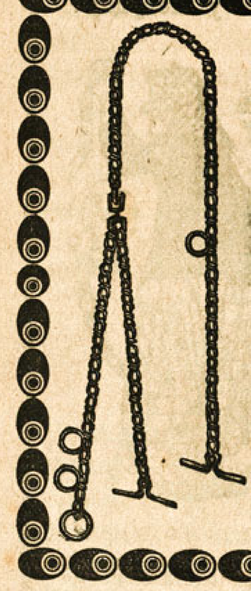

ГВОЖЂАРНИЦА

АНТОНИЈА ГЕОРГИЈЕВИЋА

У НОВОМ САДУ „КОД ЗЛАТНОГ ЗВОНА“

преко од соларе (основана 1881.)

препоручује своје добро снабдевено стовариште гвожђарског еспапа, као: **гвожђе, осовине, окова за зграде, тучане и плехане фуруне тучаних и плеханих судова** итд. а нарочито обраћа пажњу на

американске патент. челичне

ЛАНЦЕ

без саставака, који су двапут **чвршћи, лакши и јефтинији** од других, а могу се у свим потребним врстама добити.

Уз солидну, брзу и тачну послугу

цене су умерене 152 3—3

НОВИ УСПЕСИ!

Отписом вис. кр. уг. министарства за пољопривреду од 2 марта 1892. бр. 13.296/VI. 9 уведено је обвезно прскање лозе, а даљим отписом вис. кр. уг. министарства за пољопривреду од 26. јануара 1894. бр. 76.520. похваљен је

ПАТЕНТ КРИСТАЛ-АЗУРИН
творнице вештачкога камена у Кнителфелду

као лек против Peronosporae vitikolae. Исти је фабрикат стекао признања по гласу сведоџбе краљ. крун. (Domänen) саветника Чеха у Визбадену 30. октобра 1893. те је дописом краљ. земаљског савета за округ Тријер бр. 1. дана 17. фебр. 1897. бр. 573. јавно призната целисходност од употребе у целој Немачкој.

Ови успеси подстичу на завидљиву утакмицу, којом се пуштају у обрт безвредни препарати, само да извуку користи од мојега гласа, што ме је побудило, да чиним пажљивим публику на те патворине како се не би виноградари оштетили. — Прави патентовани кристал аузурин из творнице вештачкога камена у Книтлфелду и од сад већ се као и до сад разашиљати у количини од 250 грама а сваки је пакет обележен заштитним жигом, а може се добити непосредно од мене или од ових фирма у Пешти: **Игнац Халдек, Јозеф Хофман, Едмунд Маутнер, Magyar mezőgazdak szövetkezete, А. Шварцкопф и Волф и код Браће Вагнера у Новом Саду.**

Кнителфед у Штајерској 8. априла 1897. **Ф. Форхер,**

169 1—1 у фирми творнице вештачког камења у Кнителфелду.

Чувајте се патворина.

Ц. и кр. повл. и одликована творница мараскина (Maraschine di Zara)

у Задру **Р. ВЛАХОВ** Далмација.

Најбољи, најздравији и најгласовитији **ликер на свету** против слабини желудца итд. је

ВЛАХОВ

Ко жели одржати здрав желудац, ко жели добро стање, веселу ћуд, у опште очувати себи здравље, нека пије тај по целом свету распрострањени, од свих **хваљени** ликер „Влахов“, кога из биљака кршне Далмације **једини на свету Р. ВЛАХОВ у Задру (Далмација)** спрема и зготовљава.

83 26—50

Чувајте се патворина и захтевајте увек прави „ВЛАХОВ“ из Задра, који се у свакој бољој трговини и кафани добити може.

Прави „ВЛАХОВ“ је награђен на свима изложбама највећом наградом.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Одговорни уредник: Ђока Ђорђевић. Штампарија Ђорђа Ивковића.